

İKİNCİ BÖLÜM KARAR

Başvuru Numarası : 2013/3771

Karar Tarihi : 16/10/2014

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Bahadır YALÇINÖZ

Başvurucu : Halil ATABEY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 2008 yılı terfi değerlendirilmesi sonucunda 4. sınıf emniyet müdürlüğü rütbesine terfi ettirilmemesine ilişkin işlemin iptali istemi ile açmış olduğu davada Anayasa'nın 10. maddesinde tanımlanan eşitlik ilkesinin, 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ve 38. maddesinin dördüncü fıkrasında tanımlanan masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüş, ihlalin giderilmesine ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle uğradığı zararın tazminine karar verilmesini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 4/6/2013 tarihinde Sinop 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 13/12/2013 tarihinde kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm tarafından 23/1/2014 tarihinde yapılan toplantıda kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiş, Bakanlık, yazılı görüşünü 21/2/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Bakanlık görüş yazısı, başvurucuya 3/3/2014 tarihinde bildirilmiştir. Başvurucu Bakanlık görüşüne cevaplarını içeren dilekçesini 14/3/2014 tarihinde sunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, emniyet amirliği rütbesine 2004 yılında terfi etmiş, dört yıllık bekleme süresinin sonunda durumu değerlendirilerek Yüksek Değerlendirme Kurulu kararı ile 4. sınıf emniyet müdürü rütbesine terfi ettirilmemesine karar verilmiştir.

9. Başvurucu, 4 yıllık zorunlu bekleme süresini doldurduğu ve bu süre içinde sicillerinin olumlu olduğu, sadece 4 günlük maaş kesim cezasının bulunduğu ve bunun da terfisine engel olacak nitelikte bulunmadığı iddiasıyla terfi ettirilmeme işleminin iptali istemiyle 29/5/2008 tarihinde Samsun 2. İdare Mahkemesinde dava açmıştır.

10. Samsun 2. İdare Mahkemesi 31/12/2008 tarih ve E.2008/552, K.2008/2505 sayılı kararı ile davayı reddetmiştir. Mahkemenin ret gerekçesi şöyledir:

“Uyuşmazlığa konu olayda, Emniyet Amiri rütbesine 30.06.2004 tarihinde terfi eden davacının bulunduğu rütbedeki zorunlu bekleme süresini doldurduğu ve bekleme süresi içindeki sicillerinin de 2004 yılı 97, 2005 yılı 92, 2006 yılı 66, 2007 yılı 81 olduğu ve ayrıca 13 maaş ve 2 takdirname ile taltif edildiği ve 4 günlük aylık kesimi cezası dışında hakkında verilmiş bir mahkumiyet veya disiplin cezası bulunmadığı anlaşılmış ise de, İzmir Emniyet Müdürlüğü emrinde görevli olduğu döneminde İzmir Cumhuriyet Başsavcılığınca 2005/519 nolu dosya üzerinde yürütülen soruşturma kapsamında İzmir Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünce çıkar amaçlı suç örgütüne yönelik yapılan operasyonlar sonucunda bahse konu suç örgütü ile irtibatlı olanlar arasında davacının da bulunduğu tespitini üzerine aralarında davacının da bulunduğu sanıklar hakkında İzmir 10. Ağır Ceza Mahkemesinin E:2007/375 sayılı dosyasında açılan ceza davasının derdest olduğu ve dava hakkındaki iddiaların da UYAP sorgu sisteminde yapılan sorgulama sonucunda "suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmak, örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek, tutuklu, hükümlü veya suç delillerini bildirmeme" olduğu hususları dikkate alındığında idarenin takdir yetkisi kapsamında tesis edildiği anlaşılan dava konusu işlemlerde hukuka aykırılık bulunmamıştır.”

11. Başvurucu tarafından yürütmeyi durdurma talepli olarak karar temyiz edilmiş, Danıştay Onikinci Dairesi 26/5/2009 tarih ve E.2009/2515 sayılı kararı ile yürütmenin durdurulması istemini reddetmiş, başvurucu ikinci kez yürütmeyi durdurma talep etmesi üzerine Daire 22/4/2011 tarih ve E.2009/2515 sayılı kararı ile yeniden yürütmenin durdurulması istemini reddetmiş, 12/6/2012 tarih ve E.2009/2515, K.2012/4104 sayılı kararı ile de temyiz istemini reddederek, Mahkeme kararını onamıştır.

12. Bu karara karşı yapılan karar düzeltme talebi de aynı Dairenin 18/2/2013 tarih ve E.2012/11336, K.2013/598 sayılı kararı ile reddedilmiştir.

13. Karar, başvurucuya 14/5/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

14. Başvurucu 4/6/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Diğer taraftan, dava dosyasının temyiz incelemesi devam etmekte iken başvuru 30/6/2010 tarihi itibarıyla 4. sınıf emniyet müdürlüğü rütbesine terfi ettirilmiştir.

B. İlgili Hukuk

16. 4/6/1937 tarih ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun "Terfi ve atama" başlıklı 55. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Polis Amirleri, rütbe sırası ile Komiser Yardımcısı, Komiser, Başkomiser, Emniyet Amiri, 4 üncü Sınıf Emniyet Müdürü, 3 üncü Sınıf Emniyet Müdürü, 2 nci Sınıf Emniyet Müdürü, 1 inci Sınıf Emniyet Müdürü ve Sınıf Üstü Emniyet Müdürüdür.

Bu rütbelere terfiler, bu maddede öngörülen sınav ve eğitim şartı saklı kalmak üzere, kıdem ve liyakata göre yapılır.

...

Taksirli suçlar hariç, paraya çevrilse veya tecil edilse dahi alınan hapis cezaları, aylıksız izinde geçen süreler, uzun ve kısa süreli durdurma cezaları ile meslekten ve memuriyetten men cezaları, ceza süreleri kadar rütbe terfiini geri bırakır. Her olumsuz sicil, rütbe terfiini bir yıl geciktirir.

..."

17. Aynı maddenin son fıkrası uyarınca çıkarılan ve 10/8/2001 tarih ve 24489 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personeli Rütbe Terfileri ve Değerlendirme Kurullarının Çalışmalarına İlişkin Yönetmeliğin "Yüksek Değerlendirme Kurulunun değerlendirme ve karar usulü" başlıklı 25. maddesi şöyledir:

"Yüksek Değerlendirme Kurulu üyeleri; 22'nci madde belirtilen terfi edecek personel hakkında;

a) Bulunduğu rütbede, affa uğramış olsa bile, adli mercilerce verilen kararlar ve bu kararlara dayanak olan fiillerini,

b) Bulunduğu rütbede, affa uğramış olsa bile, disiplin kurullarınca verilen disiplin cezalarına veya soruşturma bilgilerini ve bu soruşturmalara dayanak olan fiil ve hareketlerini,

c) Performans değerlendirme, ödül ve başarı belgesi bilgilerini,

d) Meslek içerisindeki bilgi, beceri ve davranışlarını, değerlendirilerek edinecekleri kanaate göre oy çokluğu ile karar verirler.

..."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 16/10/2014 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurunun 4/6/2013 tarih ve 2013/3771 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu, 2008 yılı terfi döneminde 4. sınıf emniyet müdürlüğüne terfi bekleyen 674 emniyet amirinden 646 amirin terfi ettirildiğini, kendisinin 520. terfi sırasında

olmasına rağmen terfi ettirilmediğini, bekleme süresi içinde sadece 4 günlük aylık kesim cezası aldığını, İzmir 10. Ağır Ceza Mahkemesindeki ceza yargılamasının devam etmesine karşın Anayasa'nın 38. maddesine aykırı olarak idari tasarrufta bulunulduğunu, kendisiyle aynı durumda bulunan birçok kişinin terfi ettirildiğini, bu durumun eşitlik ilkesine aykırı olduğunu ve yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmadığını belirterek Anayasa'nın 10. maddesinde tanımlanan eşitlik ilkesinin, 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ve Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında tanımlanan masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüş, ihlalin giderilmesine ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle uğradığı zararın tazminine karar verilmesini istemiştir.

B. Değerlendirme

20. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı değildir. Başvurucunun, eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddiası idari işlemin tesisine, bu işlemin hukuki denetiminin yapıldığı yargısal aşamaya ve kararın adil olup olmadığına ilişkin olması nedeniyle adil yargılanma başlığı altında, diğer iddiaları da masumiyet karinesinin ihlali ve makul sürede yargılanma hakkı başlıkları altında değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

21. Kamu görevlisi olan başvurunun terfi ettirilmemesine yönelik uyuşmazlığın “*medeni hak ve yükümlülük*” kapsamında ve dolayısıyla adil yargılanma hakkı bakımından Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisi kapsamında yer aldığı açıktır.

22. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

23. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, ... açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

24. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır (B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 20).

25. Bireysel başvuruya konu davadaki olayların kanıtlanması, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması, yargılama sırasında delillerin kabul edilebilirliği ve değerlendirilmesi ile kişisel bir uyuşmazlığa derece mahkemeleri tarafından getirilen çözümün esas yönünden adil olup olmaması, bireysel başvuru incelemesinde değerlendirmeye tabi tutulamaz. Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği

sürece ve açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hatalar bireysel başvuru incelemesinde ele alınmaz. Bu çerçevede, derece mahkemelerinin delilleri takdirinde bariz takdir hatası veya açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

26. Başvuru konusu olayda başvurucu, terfi ettirilmemesine ilişkin işlemin mevzuata aykırı olduğunu, 4 yıllık bekleme süresini doldurduğunu ve bu süre içinde sicillerinin olumlu olduğunu, sadece 4 günlük aylıktan kesme cezasının bulunduğunu ve bunun da terfisine engel oluşturmadığını iddia etmiş, İlk Derece Mahkemesi ise terfi işleminin idarenin takdir yetkisi içinde kaldığı ve dosyadaki bilgi ve belgelere göre de başvurucunun "*suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmak, örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek, tutuklu, hükümlü veya suç delillerini bildirmeme*" suçlamaları nedeniyle hakkında ceza yargılamasının devam ettiğini belirtilerek bu yetkinin hukuka uygun kullanıldığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir. İlk derece Mahkemesi sonuç itibarıyla Yüksek Değerlendirme Kurulunun, başvurucunun meslek içerisindeki bilgi, beceri ve davranışlarını değerlendirerek ulaştığı kanaatin hukuka aykırı olmadığına karar vermiştir. Başvurucunun iddialarının mevzuatın yorumlanmasına, delillerin değerlendirilmesine ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

27. Adil yargılanma hakkı bireylere dava sonucunda verilen kararın değil, yargılama sürecinin ve usulünün adil olup olmadığını denetleme imkânı verir. Bu nedenle, bireysel başvuruda adil yargılanmaya ilişkin şikâyetlerin incelenebilmesi için başvurucunun yargılama sürecinde haklarına saygı gösterilmediğine, bu çerçevede yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olmadığı veya bunlara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığı, kendi delillerini ve iddialarını sunmadığı ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının derece mahkemesi tarafından dinlenmediği veya kararın gerekçesiz olduğu gibi, mahkeme kararının oluşumuna sebep olan unsurlardan değerlendirmeye alınmamış eksiklik, ihmal ya da açık keyfilğe veya bariz takdir hatasına ilişkin bir bilgi ya da belge sunmuş olması gerekir. Somut olayda başvurucunun yargılama sürecinin hakkaniyete aykırı olduğuna dair bir bilgi ya da belge sunmadığı, aksine terfi ettirilmemesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açtığı davada verilen kararın sonucunun adil olmadığı şikâyetini dile getirdiği anlaşılmaktadır (B. No: 2013/2767, 2/10/2013, § 22).

28. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, derece mahkemesi kararının açık bir keyfilik veya bariz takdir hatası da içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin, "*açıkça dayanaktan yoksun olması*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiği İddiası

29. Başvurucu, İzmir 10. Ağır Ceza Mahkemesindeki ceza yargılamasının devam etmesine karşın Anayasa'nın 38. maddesine aykırı şekilde masumiyet karinesinin ihlal edilerek terfi işleminin yapılmadığını ve açılan davanın reddedildiğini ileri sürmüştür.

30. Başvurucunun bu şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun değildir. Kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de görülmeyen bu şikâyet yönünden başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Yargılama Süresinin Makul Olmadığı İddiası

31. Başvurucu, açtığı davanın makul sürede sonuçlandırılmadığını belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

32. Başvurucunun bu şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun değildir. Kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de görülmeyen bu şikâyet yönünden başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas İnceleme

a. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiği İddiası

33. Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

“Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz”

34. Sözleşme'nin 6. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Kendisine bir suç isnat edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılır.”

35. Masumiyet karinesi, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına alır. Bunun sonucu olarak, kişinin masumiyeti “asıl” olduğundan suçluluğu ispat külfeti iddia makamına ait olup, kimseye suçsuzluğunu ispat mükellefiyeti yüklenemez. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26).

36. Bu çerçevede, masumiyet karinesi kural olarak, hakkında bir suç isnadı bulunan ve henüz mahkûmiyet kararı verilmemiş kişileri kapsayan bir ilkedir. Suç isnadı kesin hükümle mahkûmiyete dönüşen kişiler açısından ise, artık “hakkında suç isnadı olan kişi” statüsünde olmadıkları için masumiyet karinesi iddiasının geçerli bir dayanağı kalmamaktadır. Ancak ceza davası sonucunda kendisine isnat edilen suç işlemediğinin sabit olduğu veya suçu işlediğine kesin olarak kanaat getirilemediği ve bu nedenle sanık hakkında beraat kararı verilen durumlarda ise kişi hakkında masumiyet karinesinin devam ettiğinin kabulü gerekir. Çünkü böyle durumlarda Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (2) numaralı fıkraları anlamında kişinin suçluluğu sabit olmamıştır ve bu nedenle suçlu sayılamaz (B. No: 2012/574, 6/2/2014, § 76).

37. Masumiyet karinesi, suç isnadının karara bağlandığı yargılamalarda geçerli olduğu için, Sözleşme'nin 6. maddesinde ifade edilen “medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyumsuzluklar” çerçevesinde değerlendirilen idari davalar, kural olarak masumiyet karinesinin uygulama alanı dışında kalmaktadır. Ancak idari davada uyumsuzluk konusu olan maddi olayın tespitinde idari yargı mercii, aynı maddi olayı ele alan ceza mahkemesinin daha önce verdiği beraat kararına uygun hareket etmelidir (Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. X/Avusturya, B. No: 9295/81, 6/10/1982, k.k.; C/Birleşik Krallık, B. No: 11882/85, 7/10/1987, kk.). Bu kural, kişi hakkında verilen beraat kararı sorgulanmadığı sürece, aynı maddi olay çerçevesinde daha düşük ispat standardı kullanılarak kişinin disiplin sorumluluğu

çerçevesinde yaptırma tabi tutulmasına engel teşkil etmemektedir (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Ringvold/Norveç*, B. No: 34964/97, 11/2/2003, § 38).

38. Bu çerçevede, ceza davası dışında fakat ceza davasına konu olan eylemler nedeniyle devam eden idari uyuşmazlıklarda, kişi hakkında beraat kararı verilmiş olmasına rağmen, bu karara esas teşkil eden yargılama sürecine dayanılması ve bu şekilde beraat kararının sorgulanması masumiyet karinesi ile çelişir. Buna karşılık, idari uyuşmazlığın çözümüne esas teşkil etmesi bakımından, kişi beraat etmiş olsa dahi yargılanmış olması olgusundan veya buna ilişkin karardan söz edilmesi, kişinin suçlu muamelesi gördüğünden ve dolayısıyla masumiyet karinesinin ihlal edildiğinden söz edebilmek bakımından yeterli değildir. Bunun için kararın gerekçesinin bütün halinde dikkate alınması ve nihai kararın münhasıran kişinin yargılandığı ve sonuçta beraat ettiği fiillere dayanıp dayanmadığının incelenmesi gerekir (B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 29).

39. Öte yandan, ceza ve ceza muhakemesi hukuku ile disiplin hukukunun farklı kural ve ilkelere tabi disiplinler olduğunun hatırlanmasında yarar vardır. Buna göre kamu görevlisinin davranışı, suç tanımına uymasının yanı sıra disiplin sorumluluğunu da gerektirebilir. Böyle durumlarda ceza muhakemesi ve disiplin soruşturması ayrı ayrı yürütülür ve ceza muhakemesi sonucunda kişinin isnat edilen eylemi işlemediğine dair hükümler dışında, ceza mahkemesi hükmü disiplin makamları açısından doğrudan bağlayıcı değildir (B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 30). Ancak bu kapsamda yapılan değerlendirmelerde delil yetersizliğine dayalı olsa bile kişi hakkında verilen beraat kararına aykırı olarak kişinin suçsuz olmadığı yönünde değerlendirmelerden kaçınılması gerekir.

40. Masumiyet karinesinin ihlal edilip edilmediği değerlendirilirken, özellikle hukuk ve idari yargılama bakımından üzerinde durulması gereken önemli hususlardan biri, yargılamayı yapan makamın ilgili kişiye suç isnat edip etmediği ve beraat kararını sorgulayıp sorgulamadığıdır.

41. Kişinin suçluluğunu ima eden ya da kabul eden bir yargı söz konusu olmadıkça, sadece soruşturma açılmış olması da disiplin veya idari yaptırım işlemlerinin başlatılması veya uygulanması için yeterli görülebilir (B. No: 2012/998, 7/11/2013, § 65).

42. Bireysel başvuruya konu olan İdare Mahkemesi kararının ilgili kısmı şöyledir:

“... aralarında davacının da bulunduğu sanıklar hakkında İzmir 10. Ağır Ceza Mahkemesinin E:2007/375 sayılı dosyasında açılan ceza davasının derdest olduğu ve dava hakkındaki iddiaların da UYAP sorgu sisteminde yapılan sorgulama sonucunda "suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmak, örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek, tutuklu, hükümlü veya suç delillerini bildirmeme" olduğu hususları dikkate alındığında idarenin takdir yetkisi kapsamında tesis edildiği anlaşılan dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamıştır.”

43. Görüldüğü üzere İdare Mahkemesi kararında, başvuru hakkındaki yargılamaya değinilmiş, başvurunun suçlu olduğunu ifade veya ima eden bir ibareye yer verilmemiştir. Bu çerçevede başvuruya konu kararın gerekçesinde yer alan ifadelerden, suçluluğu ilgili mahkeme kararlarıyla sabit olmayan başvurunun bu eylemleri işlediği ve suçlu olduğu inancının yansıtıldığı görülmektedir. Mahkemenin gerekçesinin başvurunun masumiyet karinesine saygı ilkesiyle bağdaşmadığı söylenemez.

44. Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde, başvuru konusu olayda masumiyet karinesinin ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

b. Yargılama Süresinin Makul Olmadığı İddiası

45. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükümlerine göre, Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için, kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

46. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

47. Anayasa'nın "*Duruşmaların açık ve kararların gerekçeli olması*" kenar başlıklı 141. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir."

48. Sözleşme'nin "*Adil yargılanma hakkı*" kenar başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir."

49. Sözleşme metni ile AİHM kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı bir çok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, gerek Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan gerek AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

50. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de, Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 39).

51. Makul sürede yargılanma hakkının amacı, tarafların uzun süren yargılama faaliyeti nedeniyle maruz kalacakları maddi ve manevi baskı ile sıkıntılardan korunması olup, hukuki uyumsuzluğun çözümünde gerekli özenin gösterilmesi gereği de yargılama faaliyetinde göz ardı edilemeyeceğinden, yargılama süresinin makul olup olmadığının her bir başvuru açısından münferiden değerlendirilmesi gerekir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 40).

52. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvuruçunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41-45).

53. Ancak belirtilen kriterlerden hiçbiri makul süre değerlendirmesinde tek başına belirleyici değildir. Yargılama sürecindeki tüm gecikme periyotlarının ayrı ayrı tespiti ile bu kriterlerin toplam etkisi değerlendirilmek suretiyle, hangi unsurun yargılamanın gecikmesi açısından daha etkili olduğu saptanmalıdır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 46).

54. Yargılama faaliyetinin makul sürede gerçekleşip gerçekleşmediğinin saptanması için, öncelikle uyumsuzluğun türüne göre değişebilen, başlangıç ve bitiş tarihlerinin belirlenmesi gereklidir.

55. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyumsuzluklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyumsuzluğu karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, bu tarih somut başvuru açısından 29/5/2008 tarihidir.

56. Davanın ikame edildiği tarih ile Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruların incelenmesi hususundaki zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihin farklı olması halinde, dikkate alınacak süre, 23/9/2012 tarihinden sonra geçen süre değil, uyumsuzluğun başlangıç tarihinden itibaren geçen süredir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 51).

57. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı bireysel başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

58. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinden, başvuruçunun terfi ettirilmemesine ilişkin işlemin iptali istemiyle 29/5/2008 tarihinde dava açmış, İlk Derece Mahkemesi 31/12/2008 tarihinde davanın reddine karar vermiş, karar 19/2/2009 tarihinde tebliğ edilmiş, başvuruçunun 8/3/2009 tarihinde yürütmeyi durdurma talepli olarak kararı temyiz etmiş, Danıştay Onikinci Dairesi 26/5/2009 ve 22/4/2011 tarihlerinde (başvuruçunun tarafından ikinci kez yürütmeyi durdurma talebinde bulunulması nedeniyle) yürütmeyi durdurma taleplerini reddetmiş ve 12/6/2012 tarihli kararı ile İlk Derece Mahkemesi kararını onamıştır. Bu karar başvuruçuya 3/8/2012 tarihinde tebliğ edilmiş, başvuruçunun 13/8/2012 tarihinde karar düzeltme talebinde bulunmuş ve Danıştay Onikinci Dairesi 18/2/2013 tarihli kararı ile bu talebi reddedilmiş, uyumsuzluğa konu yargılama bu tarih itibarıyla bitmiştir.

59. Yargılama sürecinin uzamasında yetkili makamlara atfedilecek gecikmeler, yargılamanın süratle sonuçlandırılması hususunda gerekli özenin gösterilmemesinden

kaynaklanabileceği gibi, yapısal sorunlar ve organizasyon eksikliğinden de ileri gelebilir. Zira Anayasa'nın 36. maddesi ile Sözleşme'nin 6. maddesi, hukuk sisteminin, mahkemelerin davaları makul bir süre içinde karara bağlama yükümlülüğü de dâhil olmak üzere adil yargılama koşullarını yerine getirebilecek biçimde düzenlenmesi sorumluluğunu yüklemektedir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 44).

60. Bu kapsamda, yargı sisteminin yapısı, mahkeme kalemindeki rutin görevler sırasındaki aksamalar, hükmün yazılmasındaki, bir dosyanın veya belgenin bir mahkemeden diğerine gönderilmesindeki ve raportör atanmasındaki gecikmeler, yargıç ve personel sayısındaki yetersizlik ve iş yükü ağırlığı nedeniyle yargılamada makul sürenin aşılması durumunda da yetkili makamların sorumluluğu gündeme gelmektedir (B. No: 2012/1198, 7/11/2013, § 55).

61. Başvuru konusu yargılama süreci değerlendirildiğinde, İlk Derece Mahkemesinde 29/5/2008 tarihinde açılan dava hakkında 31/12/2008 tarihinde karar verildiği ve yargılama süresinin 7 ay 2 gün olduğu, İlk Derece Mahkemesi karar tarihinden Danıştay Onikinci Dairesinin karar düzeltme talebinin reddi kararına kadar geçen sürenin ise 4 yıl 1 ay 18 gün ve toplam yargılama süresinin ise 4 yıl 8 ay 20 gün olduğu, İlk Derece Mahkemesince makul sürede dava hakkında karar verilmiş ise de Danıştay Onikinci Dairesinde geçen kanun yolu incelemesinde gecikmelerin yaşandığı tespit edilmekle beraber, yukarıda yer verilen tespitler ışığında, özellikle yargı sisteminin yapısından kaynaklanan iş yükü ve organizasyon eksikliğinin somut başvuruya ilişkin yargılama süresinin uzaması üzerinde baskın bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ancak Anayasa'nın 36. maddesi ile Sözleşme'nin 6. maddesi gereğince, yargılama sisteminin, mahkemelerin davaları makul bir süre içinde karara bağlama yükümlülüğü de dâhil olmak üzere adil yargılama koşullarını yerine getirebilecek biçimde düzenlenmesini zorunlu kıldığından, hukuk sisteminde var olan yapısal ve organizasyona ilişkin eksikliklerin yargılama faaliyetinin makul sürede gerçekleştirilmemesine mazeret sayılamaz.

62. Başvurucunun tutumunun yargılananın uzamasına özellikle bir etkisi olduğu tespit edilmemiştir.

63. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu uyuşmazlığın terfi ettirilmeme işleminin iptaline yönelik olmasına ve davanın esastan çözümünün ise İlk Derece Mahkemesince 7 ay 2 gün içinde tamamlanmış olmasına karşın temyiz ve karar düzeltme talepleri hakkında 4 yılı aşan sürede karar verilmiş olması, şikâyete konu yargılamada makul olmayan bir gecikmenin olduğunu ortaya koymaktadır.

64. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

65. Başvurucu, yargılananın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle maruz kaldığı manevi zarar karşılığında tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

66. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili

mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

67. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin 4 yıl 8 ay 20 günlük yargılama süresi nazara alındığında, başvurucunun yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya taktiren net 3.350,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

68. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 harç tutarından oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddiasının "*açıktan dayanaktan yoksun olması*" nedeniyle **KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,**

2. Masumiyet karinesinin ihlal edildiği yönündeki iddiasının **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,**

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,**

B. Başvurucunun,

1. Masumiyet karinesinin **İHLAL EDİLMEDİĞİNE,**

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE,**

C. Başvurucuya net 3.350,00 TL MANEVİ TAZMİNAT ÖDENMESİNE,

D. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

16/10/2014 tarihinde **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Alparslan ALTAN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ